

ACC. N:R. M.10941:1-19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Herman Nilsson
Härad: V. Göinge Adress: Plattens 231, Hässleholm
Socken: Stoby Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1949 Född år 1877 i Skånska förs. Ög.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Krönikfiske.

s. 1-13.

LuF 67.

Plattens för vigsel och dop. s. 14-19.

" 68.

Krokfiske.

I Bällingsstövs- Örnäs- Lubes- Tydinge och
Fingv Sjöar, och Åmårs fisker.

Krokfisket har begränsats mycket är mer som sportfiske.
Nätfiske är det mest dominerande. Krokfisket såsom efter drag
och mehring är mest såsom sport och söndagsfiske.

Fisket är ej fritt i sjöarna nu, Strömdägarna ha fiskesätt i vattnet
utmed sina Strömsättigheter, men fiskeriförseeringarna bestämma
fångstsedskapen, och de som inte har medlemskap i förseeringer
få köpa fiskkort för att få fiska i sjöar. Och fiskeriförseeringar
har de i de flesta sjöar och vattendrag. Här i göinge.

I äldre tid bedrevs krokfisket mer än nu och då var fri fiskesätt i
sjöarna. Men nätfisket är mer dominerande nu än förr, och mer
givande och bättre garn.

Stora fiskesedskapen var av olika valörer, såsom, drag, älsan med krok,
drag benämnd glinder, det var locket utslippt i fiskform av messing
med vickhångande två eller tre dubbelkrokar, ett lekande vick
fästande vid en lång rev, och hängde efter båten.

ACC. N:R M.10941:2.

2

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ståndtyggsbrokar, vore bjöda av mässings tråd, en tråbit böjd och lagd
tillsammans, och böjd till dubbelbrok, sedan togs en setterstrålbitt på 30 tum
lades dubbel och bildades en ögla, och smoddle med och i ändan på tråden
vondes den förut nämnda broken, den smoddla setters tråden benämndes
"Lansen", och i öglan bondes den smoddla reven, som var en 15 meter lång
och i ändan på den bondes en gser plycken, den ^(gser) en plycken var telyvul
och en en del av reven var smodd om bägge gserpartierna och sedan
var reven lagd i den telyvula gserpartiet då var den så kallad ugnfädd
i broken sattes det levande betet såsom en mindre mört sexen bondes
vid en lagom lång stång som sattes ned i sjöbottnen vid vasskanter
var det lömpligaste för gädd fiske, stängen stod i smed vinkel
när en fisk drog på det levande betet och drog åt så fälldes tråden
av det ugnfädda, och sällan gick fisken frän om han kuggit riktigt
fäst, sådanna sattes ut flera, samma sorts fiske bedrens på vintern.
Då högg de på isen där de vinste gäddarna hade sina drag
då metade de upp sina bet vid ämynningar där som småfiska gick upp.
Men det svåraste var att få mask på vintern, men då tog de i skogarna
rullmade brädgenar eller mindre alträd som fallit till marken och i

dessas Träd vidriktterkan Terra vitgula Trä nastar, det var ett begärligt
bete som småfiskarna nappade på. Ett brokfliske var åttreusjätte
rev på en hundra meter, och därutöver fem meter från änden
bröts Streck i seven och bröts i änden på "Fause" som den benämndes
fem meter på seven mellan varje Fause för att samla i pojn i änden
seu var fyrkantig ladsom botten av Trästicket, eller stältsäid,
också passitade Tygremos, på ladtanten var instamma 's tunn
djupa stäsa, där lades centusarna fruktarna frångde på sidorna,
beten på brokarna var daggnast togs nattetid på Trädgård gångar
efter ett regn kom de upp och skenel ^{vid} en tykla kunde man skenel
plocka upp några hundratals daggnastar, man fick gå fram med
med ytterst försiktighet aldrig så lite man kom till att trampas till
tunget, så vips var mastarna nere, man fängade sällan Stora
ålar på daggnastsevar, då matade de seven med böjor små fisk
eller till och med fiskbitar. En pensionerad järnvägsman fiskade
mycket i Finjasjön, han tog en sorts ålbole de kallade brudagäddor
eller som han benämnde tunna gäddor han tog dem i en tuten å
som kommes upp från gönge åsen rinner igenom Gulastorps by

och röinge genom Magleträsk ut Fmja Sjö. Sireven sattes ut
på kvällen och togs upp tidigt på morgonen, på en ändan av reven
var en flöta av en fyrkantig brädkit med med ett rundt hål i
mitten och där sattes en träpinne som stäck igenom bräddan och den ^{andra} ändan
stäck on 5 tum över brädden det var flöten som var nödvändig för att
hitta reven, där var två man när de lade ut rev de ene lade ut reven
den andra roade båten förr brastades flöten ut sedan togs första brocken
och innan den brastades ut spottade tre gånger på masken det för att
fiskalyskan ej skulle svika dem när de lagt ut fem brockar bands en
sten vid reven för att skulle sjunka ned i vatnet, sedan efter var
10 brockar bands en sten så fortsattes hela reven till den var utlagd
och siste brock bespottade också. Tidigt på morgonen togs reven
upp, det var spännande då när hittade flöten, fick den som hade
båten om hand so försiktigt och smält, jag var med min far på
Ballingstons Sjö och drog upp åren och de gånger man kunde få
en 4- fem stora ålar på 1/2 och 2. tog på stycke och läst till några små-
ålar, men de var inte omtyckta av fiskarna för de snärde ihop
reven så de hade mycket arbete med att få dem av brocken, och reda upp

beven, men även annan fisk nappade på botten såsom albotar, eller en
en mört, och en mindre gädda kunde bygga på den och bli fast. Den större
älen satrades ned till förefallande behov, den mindre s. k. slarvsmannen
fick bli till vardagsmat, gädda som togs såldes till gillestere i bondgårdarna
eller vid annan efterfrågan. En fisker men ej brokfiske, var ljustring väst
bloss, två man varo nödvändiga för att blara detta fiske, det var försenat
med åtskilliga förarspete, för att få blosset att skena så spötblimen kom att
synas, och den fisken som fram att intressera sig för nämnda ljus. Ljustran
ett järn 2 dm brett med var annan fulling och var annan stälspete, på detta
jäm var fäste till skrofted. Resten var byglar, var fästade på ett
vinkelformigt järn därå var fäste till ett bräskaff.

Bränstet till blosset, togs av upplagda trädstubbar som föss fick
ligga i trävar att bräna. Resten sattes i fören på båten, på det
lades bräddved som antändes och båten roddes ut i sjön och utmed vasskran-
terna hälsö sökte på platser med fast botten sand eller grusbotten, då var
vid tillfallet att när man kom med den ljusbelagda båten att fisken kom
från vassen och strömmade de fick sin uppmärksamhet rikta på ljuset
då den som skulle skrota järnet fick kunna sin sak, han fick sticka

Framför fiskerens ammass började han jag var med en gång på Söderm
fiske, det var en vacker söndags afton, en gammal van göinge fiskare var den
ledande, och stötte jernet, jag stötte "sesten" och höll tjuset ledande, det
var vid "oastatts" udden = en udde som stöck ut i sjön, där var påsläke
och platser där de hängde upp sina garn sina "dra aa" = dragnetar det var
i Bäckingslövs sjön som fisket försiggick, vi rodde utmed vasskanter
och förbi där lilla rinner ut från sjön och rinner ut i Flån, benämnet
i gamla tiden för "store å" och utmed vasskanter vid Ålgårdslagens ägor
där kom fisk av olika slag, men han stötte jernet fint, flera gäddor
stora brakar, men brätt hade han, och jag fick sköta rodd och "sesten" på
tjuset klart. Men några år efter var jag tillsammans med samme fiskare
det var på hösten på 1890 talet efter sjösänkningen som bedrens
1893 till 1898, men fisket ^{blev} samre och nu är ju en del av sjön uttorpat
såsom de som voro delar av sjön i min barndom är nu skogbevuxna
Men innan arbetet var avslutat när jag var med på det
gamla fiske i sjön det hade varit mycket segt på hösten
Så vattnet steg i vattendragen och detta hade en bidragande
fördel på vårt fiske, för genom åtrån med sina många

Tillflöden drev alman vattenet upp i tillån till Ballingsjöns
Sjön, det blev s. k. bakflod och med detta följde mycken
fisk också till sjön, och vi fick sekordfångst på detta fisk
vi kom med vårt bjuvsken utmed vasskanterna, och var vi fram
var där fisk, och gömgefiskaaren var inte tafatt i händer och
bjuvskan gick upp och ned så fort han kunde sticka och hiva,
men det var i huvudsak brax vi tog men stora brax, som
fiskaaren sade, mycket har jag fiskat här i sjön men så stor
vacker brax som denna vi tagit nu har jag aldrig fått i denna sjön,
för var här inte gått om stor brax, där var bara små (braxna)
benämningen på brax, och de voro inte våra och för de va bara
grauos allt ikör, men vi hade haft båten full av i huvudsak
brax.

Brokfiskarsedskap tillverkades av fiskaren själv det mesta i äldre
tider, jag minns i mina pojktår att vi bjöde knappmålar till mettsotare
och fäste dem i ett snöre tog plastkork som vi stack hål igenom och
stack snöret därigenom och när vi kom till sjön eller an var vi
skulle meta skar vi ett metspö där "om vi bjöde bavi" och i artens

märkta ändra påbörjats, och så togs träskan fram där som maskarna fram och så plockades fram en lämplig mask till bete och så kastade reven ut, och var där någon som det lyckades för så spändes intresset och alla ville ju ha fisk, för det medföljde en öfverflödighet för som ej fick något för han ville draga sig från från sällskapet men där var alltid någon som drog fram det fula ordet "fiska fitta" det ordet fick den som ej fick någon fisk.

En sorts krokfiske som var av egen typ var jultiken den såregentyp den gjöts av tenn, i två träbitar utformades i två halvor av en fiskform. i huvudet i formen skars ut ett hål i formen där det smälta tennet östes ned, och där gälarna på fisken sattes två i formen, kroken i Riktning mot sjösten, när fisken var gjuten och upprättat, sattes i ett hållfiskens sjösten, och därpå tegns en sellerblad dubbel ihopsmodd på en halv alm läng, och den varande fäsen en öglav där reven bands reven var i en 10 m längd och i bland över, av en grövre trädbåt utskars en lämplig att fästa reven i och par pinnar inslagna där reven uppmystades det var jultiken och rengen. gäldrag också benämnd "sträger" tillverkade många fiskare själva många utskurna messingsmusklor arbetades ut till gamla mer och mindre

småska typer, allt efter fiskarens stricklighet, och på innersidan av dosan
som kom att var innersidan på glindret, den avgjuts med smält tenn så blev inner-
sidan vit och blank, i glindrets ö. fr. huvuddelen var fäst ett "korsande" så
glindret kunde rotera och det var fäst en sellesstråds tvärs som brädserven
var fäst i, och den var av 15 meters längd fäst på en "bandvinga". Denne
fiskare jag förutnämnde han tillverkade alla sina fina fiskeredskepar,
såsom sina fiskgarn band han själv han var smickare till sitt yrke, och
sin bild tillverkade han själv och även till andra. Men när fiskeredskeps-
fabrikerna sände ut kataloger var han ej sen till skriva efter från dem,
men inte köpte han något garn från dem, men där kunde vara något nytt redskap
som han på deras illustrationer som han tog efter och tillverkade. Från Lohm
Fröberg i Lingsjö köpte han en glimare en gång men det fördömde han
att jag har då aldrig fått en gädda på "den stiet". Taacka vill jag med minna
glinder jag själv gjort för di kan jag taga gäddor på! Sade den gamle ginge
fiskaren.

Singfiske på vintern, att fanga "isgäddor" fangst metoden på
nämnda var med ständigtseu rodd av utföring på seven, på broken
sattes levande bet agn "småfisk" som fiskade upp i "Oltarps sjön"

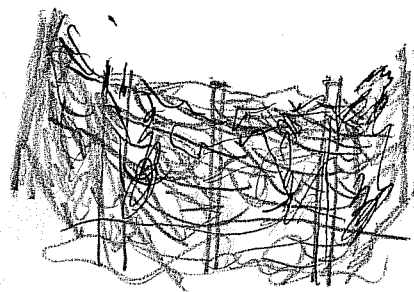
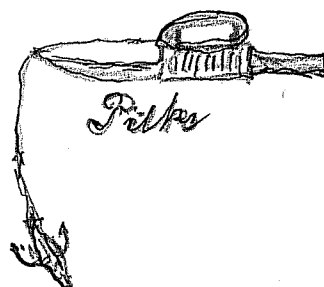
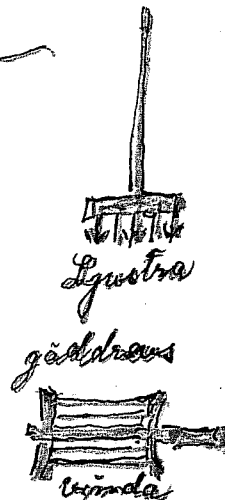
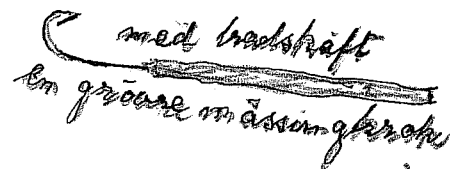
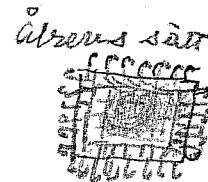
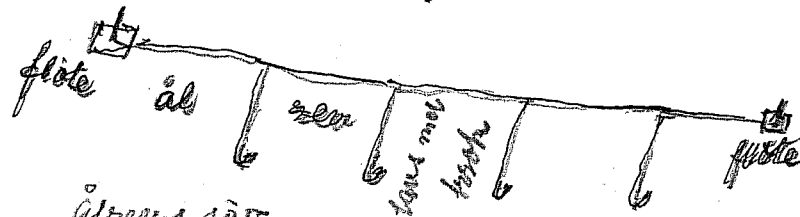
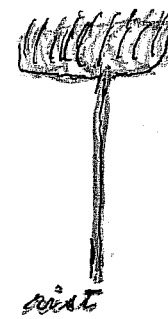
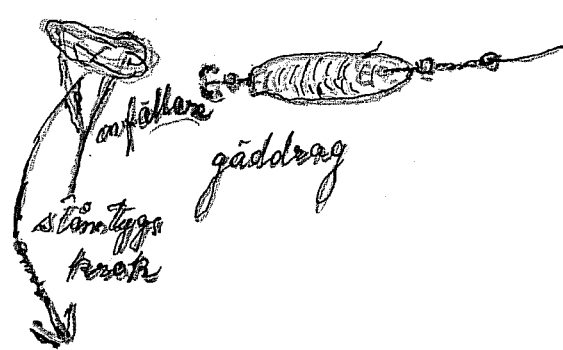
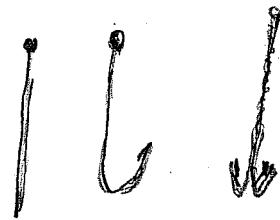
vidt oseb. där Lockers an rinner ut i nämnda sjö. Till lockbete på brocken hade de små gula brännaskar som de logiskalsuturna alltid, och så kastade de ut byggmärke i vattnet som drog till fisk, och så satte man ned enebuskor i isen för skydd mot vind och storm. Varje dag omsägs ströddgjutarna var då det anfäls så hade en fisk varit der och fränstie bare gjort ett experiment och så gått, men i flästa fall stannade de, men fiskaren kunde många gånger få ha va mycket arbete innan han fick gäddan på isen. Han kunde vara uppe mot fjäls men så drog han mot och så fick släppa efter och så drog gäddan ut stundens hela seven sedan fick ^{de} liska så lätt och få henne dörigen så fick de ha va många ^{my}dupliga lilla gäddan blev uttrötad så kunde de få upp henne.

Nu är alla insjöar uppoletta, alla strömläggare har ju sina olika delar av sjön, och större sjöar har ju fiskerivård och tillsyn av fiskeristyrelsen, och så är ju fiskeriförseeringarna som bestämm er fiskeriverktygen, och inga får fiska i sjön utan fiskeriförseeringens medlemskost, men de kan få böja fiskeri kost såsom tillfälligt metning, de kostar 3 kr. I alla sjöar har ju olika djup varierat i Finja sjön där Dalleröds bäjpan går i sjön och "litt örr" där är ett med

för somläggning och samling för fisken denna vassar var i den s. kallade
neden sjön, ett smalare näs mellan Strömsviks backen och Follinge bjär delade
sjön drog ihop, andra delen av sjön var övan sjön. Masbyggandet hade ett gammalt
lato. De förra båtarna, voro tvärs i båda ändar, men förändras lite
smalare än bakändan. Senare byggdes spetsiga båtar, uttuggen höllet
i fisken och därefter böjdes bräderna till den ihopsatta botten, en spetsig båt
med fiskar var lättare att ro, kunde lättare manövreras än de båtar som
har tvär för. Fiskevärd är nu i de flesta sjöar här i göinge byggen.
Fiskeodling är utörsedd i sjöarna, här i Finja sjön har odlas siktyngel
och gäddtyngel och även åltyngel.

Dulare förekommer i sjöarna för en nu. Äsping, har också försunnit
och den har till mer i rinnande vatten i flöden och flöde är är och
finns äsping. Larvösing kan komma in i Finja sjön, men så har
den också kommit från Forsnestorps och Flordela, den har sina
platser i åar och bäckar där har de sina identiska somläggninge
platser, i bäckarnes utskottade tröskor. Laken är sällsyn
men det beror av sjöarnas såväl som vattendragens försättning
de gamla stränderna för fisken är borta.

L. U. F. 68.

Platsen för vigsel och dop.

För ett par tiotal år var det vanligt på landsbyggen att vigseln förriggicks i kyrkan men bröllopshögtidigheterna förriggicks i brudens hem som var en stor fest i bland bondefolket.

Det var i många bondehem som förriggick ett stort bröllop vigsel och högtidigheterna och präst och ^{klockare} stannade med under festen och den förre hade att säga för att alla gav en kristlig försägel, vilket dock inte hindrade att man samlades vid todelvbordet och långpiporna. Prosten röde sig som en far bland sällskapet. Mot klockaren var man alltid noga säker. Väl hade han att sätnas som en kassas kass, men i regel var han i många och mycket beroende av bönderna, vilket i sin ordning gav människor respekt.

I prästgården var det i hundra-tal tospare arbetare och tjänstefolk vigdes, några kom i skjuts i chasabang dragen efter två hestar närmast som bröllopsvitne var några släktingar, Men många par kom ensamma till prästgården och några av tjänstefolket fick var vittne och ibland bjöd prästfolket in i prästgården på frukost.

Sedan hemkomma blev det brölloresing och fest i brudens, eller i deras
egot hem. Och ibland var ett par som vigdes i kyrkan efter gudsfrösten,
brudpar och närmaste släkten i processonen.

Jag får här ingå här på en bröllops äkt i Färstorp kyrka för 65 år sedan.
En toppare från Ballingslövs Skog vigdes för tredje gången med en medel-
åldrigt fruntimmer och han var över 60 år han var klädd i svart kostym
en liten kullig styv hat grön av ålder, och det kan man inte förvåna sig över
om den varit med på tre vigslar, han var klädd svart dräkt ett stort vitt
förtäcke och vit silkechal på halsen en vit nädduk om psalm boken med
instruck en laven del grön. Kyrkoherde P. Larsson, i Kåsteda vigde
dem, när vigslan förrättas så stod de ute på kyrkvägen och omfamnade
varandra, ganska kärleksfullt. Prosten och kyrkosådet och såg detta.

Då sade Prosten det är roande att se det gamla paret så kärleksfullt
omfamna varandra. Sedan tog de vägen till hans hem i Ballingslövs Skog.

Dop.

Längre än tre veckor eller högst en månad fick man inte dröja innan
barnet döptes. Dets ansåg man, att om detsamma under mellantiden
avled blev det icke saligt, dets borde barnet så snart som möjligt

antecknas i kyrkoboken. Märkte man att ett oöfadt barn insjuknade hade
vidken som bästa rätt att ge nöddop, värisenom den lille västsmåborgaren
kunde räddas till salighet och evigt liv, ifall döden skulle komma.
Hos bröderna försattes barn dopet vanligtvis i hemmen, och det
berodde på att få en tillhörning i familjen betraktades som något symnerligen
välsignetsrikt och en sådan tilldragelse skulle fästas på ett värdigt och
högtidsätt. I allmänhet sökte dock ^{inte} föräldrar tillbringa längre än för dagen,
men tillhörningarna för detta voro icke så små liksom stora som till ett mindre
bröllop eller en begravning. Först och främst hade man att bjuda hela
byalaget samt dessutom mer eller mindre långt bort boende släkt och
väänner. Präst, kyrkoherde och barnmorskan, voro ständiga gäster vid
barn dop. De mindre bemiddlade de anbringningen gämnade bärande
barnet till kyrkan, eller med släkt följades det dit, barn dopet var efter
mässan och det kunde ibland hända där var flera barn som döptes på
samma gång. I välses fall som bästa anordnades gille i samband
med en så viktig tilldragelse. Var där mycket sträng kyta på
vintrarna, och flera dop en söndag så eldades i sockensångar - senare
benämning kommunakrum, men också under överenskommen

med prästen kunde församlingens barn få sina barn döpta under veckans vardagar och då döptes de i prästgården.

Eldsläder insattes ej för oss på 1880-talet i järnkyrkorna. Alla döpte sina barn och prästerna höll nog efter dem så de fick nog styra om att få sina barn döpta, annars barmdyste prästen dem och folket i gemen fällde sin dom över dem som hade kommit på den idén.

Arbetare och torpare, och backstugesittare, firade sina barnlopp allt efter råd eller tillgångar, närmast var närvarande. Vid kristnagellet eller som det också kallades: "bäsel", var också gudmodern dagens hjätte. Hon hade också i första hand att bära den lille till dopet. Skulle barnet föras till kyrkan fick man därvid icke förglömma att få stål och flinta i fickan. Annars kunde det hända, att bruden kunde passa på och röva barnet under vägen.

Kyrkstegningen. Kyrkstegningen, som förrättades i kyrkan, och därvid lågst nere vid dörren, ofta i vapenhuset åtföljdes barnsångs-kvinnen av någon kvinnlig släkting eller granninnor, som stod bredvid henne medan hon låg på pallen. Sedan med kyrkogång fortsatte ändå in på 1880-talet och jag minnes från min barndom med vilken

försödrigtelse bandhusarna understödde sig denna ceremoni.

Man brukade säga att detta var detsamma, som att ligga på skampallen. Ur kyrklig synpunkt ansåg man dock en barnsängsbrinna ha rätt att komma in i kyrkan innan hon blivit kyrkotagen. Med allmän tillfredsställelse emottogs alltså gamla plägsed blivit avskaffad. Vid kyrkogångsgillet hade även gudmodern, såvida hon icke var boende alltför långt borta, att vara närvarande. Vat överflödade mat och dryck jämväl vid detta, men till proportionerna det dock betydligt mindre tilltagel än barnlopet.

Efter kyrkotagningen var det vanligt att man och hvar sin folksammans vid första lämpliga tillfälle begingo nattvarden i.

Slutligen få vi nämna något om de väpna barnen. Då, som nu, hörde det ingalunda till saltygtheterna att ogifta brinnor sakade i "olycka". Deras ställning var alltså annat än avundsvärd. Med stor medlidenhet såg den stora allmänheten ned på en sådan brinna, samt jämväl på det barn, som hon födde till världen. Djäv fick hon gå under benamningen fösa och barnet kallades oftast "fösunge". Ett sådant barn var sedan till hädan utstött ur samhället. Inga handverkare

fick ge en värla född gosse plats i sitt arbete, bonden drog sig många gånger för att laga en sådan i sin fjärrst. Och med flickorna var det inte bättre ställt. Efter barnets födelse och sedan detta vederbörigen blivit dött hade modern allt i kystrosadets närvaro i kystens sakessiva vederbörigen "skriptas". Och prästen var många gånger i detta avseende nog så svår.

Det ena med det andra gjorde att modern frände sig ringatstad förbisat. Och detta bidrog många gånger att hon föll igen. Hennes lott var oflöst den svårast möjliga. Vartigen tillhörde hon ett fattigt hem. Hon fick då överlämna ^{varmet} åt föräldrarnas uppfostran och vård. Eller också fick hon utackordera det åt andra medan hon sjötv arbeta. Tacka och strävade för att kunna betala det månalliga underhållet. I nio fall av tio fick hon ingenting av barnafadern. Lite sålän svar denne sig fri vid häradsrätt. Blev det flerbarn måste kommunen ingripa. Och de medel denna begagnade sig av oro allt annat än lämpliga.